

Filosofie x „jednota“ filosofů

Bohumil Sláma, který mi dnes poslal digit. text své knížky o Masarykovi, tam má tuto větu: „S filozofy je to jak s Bohy: vzájemně se popírají a každý z nich si myslí, že jeho pravda je ta pravá. Popírají se vlastně už tím, že je jich tolik a každý tvrdí něco jiného.“ To je ovšem založeno na naprosto chybném, bohužel však velmi rozšířeném předsudku, totiž že ideální by byla filosofie pouze jedna jediná. Nechme zatím stranou takové otázky, jako kde se vlastně tento předsudek bere, na čem je založen (či údajně zakládán), jak k němu historicky docházelo apod., a soustředíme se jen na souvislost tohoto předsudku s různými pojetími toho, co to vlastně ta filosofie je. Jak už bylo řečeno, každý pořádný filosof musí být aspoň zhruba znalý současného stavu odborných věd, tj. musí být na úrovni své doby, i pokud jde o vědeckou úroveň. To neznamena, že musí nutně všechny výsledky, které ta či ona věda veřejnosti předkládá, brát jako nepochybné nebo snad dokonce jako základ svého filosofování; nikoli jako základ, ale jako předpoklad. Když z nějakých důvodů s výsledky současného vědeckého bádání nesouhlasí, musí to jasně říci a také zdůvodnit. Právě k tomu je nezbytné, aby se v příslušné vědě v potřebném rozsahu vyznal. Ale věda, žádná věda se nemůže stát sama východiskem filosofování, ale její znalost je pouze předpokladem, s nímž musí počítat. Ve vztahu mezi filosofií a vědami je to vlastně všechno obráceně: vědy nejsou možné ani myslitelné bez filosofických základů a předpokladů (ostatně historicky se původně vydělovaly a oddělovaly od filosofie, a to mají ve svých „genech“). Ale každý filosof si musí základní filosofické otázky klást a formulovat znovu a po svém, a v témž smyslu i rozsahu musí vždy znovu uvádět ve větší nebo menší soulad výsledky (aplikace) svého filosofování buď v soulad nebo do protivy a rozporu proti oněm často neformulovaným a nejčastěji ani neuvědomovaným základům a předpokladům, s nimiž ony odborné vědecké disciplíny pracují. A tak, jako musí brát vážně současný stav věd, stejně musí brát vážně o jiné filosofy, kteří také žijí a myslí v jeho „současnosti“, a vždy znovu se pokoušet o lepší a hlubší chápání také současných věd. Všude tam, kde se filosofové od sebe moc neliší, je třeba, aby si nejlepší filosofové kladli otázku, v čem je chyba, eventuelně v čem jsou stejně slepí, jako ti druzí. Jednotná filosofie tedy není cílem, ale spíše vážným nebezpečím, které je třeba vždy znovu zažehnat z nových perspektiv.

(Písek, 101218-1.)